

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2016

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Демчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бігунова Світлана Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2016 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

УДК 373. 5. 016: 811. 111 (07)

Л.В. МОРОЗ, Ю.Я. КОЦВАЙ

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. У статті розглядається питання існування нагальної потреби у впровадженні в систему навчання іноземної мови методів за курсами, розробленими носіями мови, використання аудіо матеріалів, відео курсів, що несуть цікаву інформацію з життя англомовних країн з метою формування комунікативної компетенції у учнів старших класів.

Ключові слова: компетенція, іноземна мова, стратегія, метод, виховний процес, вміння та навички.

Міністерством освіти і науки України було прийнято рішення про створення нової програми з іноземних мов для загальноосвітніх шкіл. Визначаючи нові цілі, зміст і методи навчання, програма сприяє реформі середньої освіти в галузі викладання іноземних мов, враховуючи Рекомендації Ради Європи. У Рекомендаціях розвивається підхід до навчання іноземної мови, який базується на аналізі використання мови в межах стратегій, що застосовуються вчителями та учнями з метою формування загальних і комунікативних компетенцій, які базуються на вміннях та навичках у рецептивних та продуктивних видах мовлення, обмежених певними темами [4,8]. Все це робить можливим виконання завдань в ситуаціях, які виникають в різних галузях суспільного життя.

У „Програмі для загальноосвітніх навчальних закладів Англійська мова 2-12 класи” визначені рівні володіння іноземною мовою. Випускники середньої школи повинні вміти продемонструвати:

- здатність ефективно використовувати іноземну мову як з метою спілкування в реальних життєвих ситуаціях, так і з метою здобуття та розвитку знань;
- володіння мовленнєвими вміннями (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом) на загальному базовому рівні, що відповідає рівню B2 Рекомендацій Ради Європи;
- знання основних синтаксичних, семантичних, граматичних та фонетичних закономірностей іноземної мови, що відповідає рівню B2 Рекомендацій Ради Європи;
- уміння розв'язувати комунікативні завдання з урахуванням соціокультурних і соціолінгвістичних аспектів мови, яка вивчається;
- здатність використовувати навчальний досвід, набутий у середній школі, для подальшої самостійної роботи з метою самовдосконалення в галузі обраної майбутньої професії;
- здатність використовувати автентичний іншомовний матеріал з метою самоосвіти і в особистих цілях.

Основними принципами програми є:

- комунікативна спрямованість;
- особистісна орієнтація;
- автономія учня;
- взаємопов'язане (інтегроване) навчання видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письма). Навчання іноземних мов передбачає практичне опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі в типових ситуаціях. Оволодіння учнями іншомовним спілкуванням передбачає формування у них певного рівня комунікативної компетенції.

Отже, першою змістовою лінією є мовленнєва компетенція, тобто мовленнєві знання; другою - мовна, тобто мовні знання та мовленнєві навички; третьою - дискурсивна; четвертою - соціокультурна; п'ятою - соціолінгвістична; шостою - стратегічна.

Кінцевою метою програми є розвиток здібностей та здатності учнів користуватися іноземною мовою для досягнення комунікативних цілей. Загальна стратегія навчання іноземних мов визначається потребами сучасного суспільства та рівнем розвитку лінгвістичних, психолого-педагогічних і суміжних наук. Цією стратегією і є комунікативний підхід, який зумовлює практичну мету навчання і вивчення іноземних мов, а саме: оволодіння іншомовним міжкультурним спілкуванням шляхом формування і розвитку міжкультурної комунікативної компетенції та складових. Автори Програми підкреслюють такі особливості комунікативного підходу:

- мова розглядається як засіб спілкування. Перевага віддається оволодінню поняттями та функціями;
- мова вивчається через особисту діяльність учнів. Вони є головними автономними суб'єктами навчання, які володіють когнітивними та метакогнітивними стратегіями та прийомами оволодіння мовою й іншомовним спілкуванням та відповідають за свої успіхи та невдачі;
- основними цілями є комунікативна компетенція, соціальна відповідність та прийнятність;
- урок іноземної мови розглядається як діяльність спілкування. Це означає відмову від домінування на уроках формальних мовних вправ на користь діялісно- і інтелектуально-орієнтованих завдань, які дають змогу вивчати іноземну мову як скарбницю культури та соціокультурної інформації, як основний засіб між культурного спілкування в процесі цього спілкування;
- навчання видів мовленнєвої діяльності відбувається інтегровано;
- типовими завданнями є заповнення інформаційних прогалів, розв'язання проблем, рольова гра тощо;

• змінюється роль учителя у процесі навчання. Учитель сприяє спілкуванню, допомагає учням досягти автономності у визначенні цілей та шляхів вивчення іноземної мови, володіти мовленнєвими, мовними й невербальними засобами комунікації;

- змінюється ставлення до помилок. Вони неминучі й розглядаються як свідчення процесу навчання.
- рідна мова використовується зрідка, за необхідністю, коли це виправдано складною ситуацією.

Програмою визначена мовленнєва компетенція, якою мають володіти учні 10-11 класів. У формуванні та розвитку мовленнєвих навиків важливе місце відводиться аудіюванню. Цей навик є первісним, він лежить в основі розвитку інших видів мовленнєвої діяльності.

На кінець 10-го класу учні повинні вміти:

В аудіюванні: сприймати найголовніші моменти дискусії, що відбувається в присутності учня, за умови, що співрозмовники говорять чіткою нормативною мовою, яка характерна для повсякденної розмови, а учень має можливість попросити повторити деякі слова або вирази. Розуміти основний зміст текстів, радіо оголошень, інтерв'ю про події дня або на теми особистих чи професійних інтересів, передбачених програмою. Уміти вибрати потрібну інформацію з почутого, використовуючи лінгвістичну і контекстуальну здогадку, спираючись на сюжетну лінію та наочність. Аудіо тексти можуть містити до 3% невідомих слів, про значення яких можна здогадатися з контексту, і 2% слів, які не перешкоджають розумінню тексту в цілому. Тривалість звучання тексту – до 5 хв.

Наступний вид мовленнєвої діяльності - говоріння (створення монологічних та діалогічних висловлювань) - є не менш важливим у навчанні. При такому виді роботи у школярів формується уява про вимоги до мовленнєвих висловлювань, відпрацьовуються вміння, необхідні для створення тексту, старшокласники вчаться аналізувати, оцінювати (в тому числі і критично) мовленнєве повідомлення.

В говорінні: в монологічному мовленні учні повинні вміти обговорювати в межах сфер спілкування, зазначених програмою, наприклад комп'ютери та їх значення в житті підлітків, особисті досягнення тощо. Уміти використовувати функції, передбачені змістом програми: висловлювати своє переконання, згоду або незгоду тощо у відповідь на отриману інформацію. Наводити стислі приклади або пояснення до плану чи ідеї. Розказати історію, сюжет книжки або фільму і висловити своє ставлення до них. Обсяг висловлювання - не менше 20 фраз.

У діалогічному мовленні учні мають без попередньої підготовки вступати в бесіду на знайому тему; підтримати бесіду або дискусію, відстоюючи свої погляди. Здійснювати більшість мовленнєвих контактів, очікуваних під час подорожі в Україні та за кордон, підготовки до неї чи поселення (розташування, розміщення). Знаходити та передавати інформацію та отримувати в разі необхідності додаткову, уміти реагувати на інформацію надану співрозмовником, у межах мовленнєвих функцій програми. Обсяг висловлювання має бути - не менше 11 реплік.

У читанні учні повинні розуміти основний зміст текстів різного жанру і стилю (особистий лист, газетні/журнальні публікації, публіцистичні та інші статті), виділяти головну думку або ідею автора чи порушену ним проблему, диференціювати основну та другорядну інформацію, усвідомлювати взаємозв'язок подій і фактів, логіку розповіді, прогнозувати подальший розвиток подій, узагальнювати отриману інформацію, робити власні висновки та оцінки з урахуванням комунікативного завдання (обсяг - 2000 друкованих знаків); розуміти зміст не дуже складних автентичних текстів різного типу, осмислювати причинно-наслідкові взаємозв'язки фактів і подій, зіставляти факти, узагальнювати і критично оцінювати інформацію, тлумачити її крізь призму головної ідеї автора, критично оцінювати вірогідність і переконливість отриманої інформації в контексті конкретного комунікативного завдання. Учні повинні уміти проглянути текст чи серію текстів з метою пошуку потрібної інформації та оцінки її значення; використовувати лінгвістичну і контекстуальну здогадку, структуру сюжету, коментарі, зноски та інший довідковий апарат з метою кращого усвідомлення змісту прочитаного. Тексти можуть містити до 4% невідомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також 2% невідомих слів, які не перешкоджають розумінню тексту в цілому.

У письмі учні повинні вміти: писати доповідь, нарис (есе) з метою обґрунтування або спростування певної думки; писати листи, висловлюючи особисте ставлення до подій чи певного досвіду; написати твір (обсяг не менше 20 речень); заповнювати формуляр чи анкету з основними відомостями про себе.

На кінець 11-го класу учні повинні вміти:

В аудіюванні: сприймати найголовніші моменти дискусії, що відбувається в присутності учня, за умови, що співрозмовники говорять чіткою нормативною мовою, яка характерна для повсякденної розмови, а учень має можливість попросити повторити деякі слова або вирази. Розуміти основне в численних радіо та телепередачах про події дня або на теми особистих чи професійних інтересів. Виділяти найбільш значущу інформацію в автентичних текстах типу: оголошення, реклама, репортаж тощо, оцінювати виділені факти відповідно до їх корисності, можливості застосування, використовуючи лінгвістичну і контекстуальну здогадку, спираючись на сюжетну лінію та наочність. Аудіо тексти можуть містити до 4% невідомих слів, про значення яких можна здогадатися з контексту, і 2% слів, які не перешкоджають розумінню тексту в цілому. Тривалість звучання тексту - до 6 хвилин.

В говорінні: в монологічному мовленні учні повинні вміти обговорювати теми в межах сфер спілкування, зазначених програмою, наприклад моральні дилеми, технології майбутнього тощо. Уміти використовувати функції, передбачені змістом програми: висловлювати своє переконання, думку, згоду або

незгоду тощо у відповідь на отриману інформацію. Наводити стислі приклади або пояснення до плану чи ідеї. Розказати історію, сюжет книжки або фільму і висловити своє ставлення до них. Обсяг висловлювання - не менше 22 фраз.

У діалогічному мовленні учні мають без попередньої підготовки вступати в бесіду на знайому тему; підтримати бесіду або дискусію, відстоюючи свої погляди. Здійснювати більшість контактів, щодо можливих ситуацій, зазначених у програмі. Знаходити та передавати інформацію та отримувати в разі необхідності додаткову. Обсяг висловлювання має бути - не менше 12 реплік.

У читанні учні повинні, застосовуючи читання-перегляд, розуміти загальний зміст нескладних автентичних текстів, що стосуються повсякденного життя або роботи в межах сфер спілкування. Розуміти опис подій, висловлення почуттів та побажань в особистих листах. Читати статті та звіти на сучасні теми, у яких автори займають певну позицію чи приймають певну точку зору з метою її подальшого обговорення. Застосовуючи пошукове читання, уміти вибрати потрібну інформацію з текстів різного формату: оголошення, реклама, запрошення, звіт, лист тощо. Розуміти сучасну адаптовану літературну прозу в межах рівня знань 11-го класу (обсяг - 2250 друкованих знаків). Використовувати лінгвістичну та контекстуальну здогадку, структуру сюжету, коментарі, зноски та інший довідковий апарат з метою кращого усвідомлення змісту прочитаного. Тексти можуть містити до 5% невідомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також 3% невідомих слів, які не перешкоджають розумінню тексту в цілому.

У письмі учні повинні вміти: чітко і докладно написати есе, листи (офіційні та особисті), описи на теми, зумовлені сферами спілкування, та пов'язані з особистими інтересами, дотримуючись стилю висловлювання (не менше 22 речень). Розуміти та правильно заповнювати форми: (аплікаційні листи, заяви тощо). Складати план тексту або виступу. Уміти висловлювати особисте ставлення до подій чи певного досвіду.

Необхідно зазначити, що програма не обмежує самостійності та творчої ініціативи вчителя, а передбачає гнучкість у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб учнів та обраних засобів навчання. При необхідності вчитель може вносити необхідні зміни, збільшувати чи зменшувати об'єм матеріалу з урахуванням конкретних умов роботи, фактичної підготовки учнів.

Мовна компетенція, що складається з лексичної, граматичної, фонетичної має в учнів 10-го класу відповідати таким нормам: лексика відповідати сферам спілкування, мовленнєвим функціям та наявним навчальним матеріалам. Граматика: дієслова Simple Past or Present; Past Perfect; Past Progressive; Past Perfect Progressive; Future Progressive; Tense change in reported speech, а також повторення граматичних структур введених у попередніх класах. Фонетично - вимова повинна бути апроксимована; інтонація в діалогах усіх типів речень відповідно до мовленнєвих функцій; знання омофонів; німих букв, наголосу в іменниках та прикметниках.

Що стосується соціокультурної та соціолінгвістичної компетенцій, то учні повинні: знати норми поведінки та правила етикету в Україні та інших країнах світу; культурні реалії, звичаї, традиції України, англійських та інших країн світу; екологічні проблеми; видатні спортивні команди, музичні групи; технічний прогрес та його вплив на культуру країн. Впізнавати, розуміти та/або використовувати деякі фольклорні вирази (прислів'я, ідіоми). Відчувати та/або передавати різницю в стилі (регістрі): високий, формальний, нейтральний, неформальний, фамільярний.

Щодо стратегічної компетенції, то старшокласники повинні самостійно працювати над проектним завданням: уміти організувати та подавати матеріал; активно використовувати щойно вивчений матеріал; уміти використовувати додатковий матеріал (словники, граматики) і автентичний (газети, журнали) для самостійного вивчення мови; усвідомлювати особисті лінгвістичні здібності та недоліки, свої потреби і цілі та відповідно використовувати стратегії і процедури.

Мовна компетенція учнів 11-го класу має забезпечуватися наступним рівнем знань. Лексика має відповідати сферам спілкування, мовленнєвим функціям та наявним навчальним матеріалам. З граматики учні повинні володіти: дієсловами у Future Perfect; The Passive; Have something (causative form); Verbs with -ing or to + infinitive with the change of meaning; would/should/might (have); say/tell/ask; second and first conditionals. Defining and not defining relative clauses. Discourse links. Although/though/ even though/even if/in spite of/despite, а також повторювати та узагальнювати граматичні структури, вивчені у попередніх класах. З фонетики учні мають володіти знаннями щодо наголосу у словах і реченнях; інтонації в різних типах запитань; подвійного наголосу у словах; різних звуків буквосполучень „ch”, „gh”, etc; наголосу у подвійних словах; німих літер.

Володіючи соціокультурною та соціолінгвістичною компетенціями, учні повинні володіти нормами поведінки та правилами етикету в Україні та інших країнах світу. Впізнавати, розуміти та/або використовувати деякі фольклорні вирази (прислів'я, ідіоми) в рамках сфер спілкування. Відчувати та/або передавати різницю в стилі (регістрі): високий, формальний, нейтральний, неформальний, фамільярний. Впізнавати причини взаємонепорозуміння представників інших культур відповідно до норм поведінки та правил етикету даної країни. Знати культурні реалії, звичаї, традиції України, англійських та інших країн світу. Аналізувати причини та проблеми расової дискримінації, наркоманії. Розповідати про популярні види дозвілля в різних країнах та про видатних людей.

Володіти стратегічною компетенцією означає самостійно працювати над проектним завданням: уміти організувати та подавати матеріал; активно використовувати щойно вивчений матеріал; уміти використовувати додатковий матеріал (словники, граматики) і автентичний (газети, журнали) для самостійного

вивчення мови; розуміти особисті лінгвістичні здібності та недоліки, свої цілі та відповідно до них використовувати різні стратегії.

З метою забезпечення ефективних вимірників якості навчальних досягнень та об'єктивного їх оцінювання, ввелася 12-бальна шкала оцінювання, побудована з урахуванням підвищення рівня особистих досягнень учня. При оцінюванні вчитель має можливість враховувати рівень досягнень учня, а не ступінь його невдач, до чого вчителя, як правило, спонукала чотирибальна система. Основними функціями оцінювання навчальних досягнень учнів є такі: *контролююча*, яка передбачає встановлення рівня досягнень окремого учня (класу, групи), дає змогу вчителю своєчасно планувати та корегувати і методику вивчення наступного матеріалу; *навчальна*, яка передбачає таку організацію оцінювання навчальних досягнень учнів, коли його проведення сприяє вдосконаленню підготовки учня, групи чи класу; *діагностична*, яка є основою діагностичного підходу в діяльності вчителя й допомагає йому встановлювати причину труднощів, з якими стикається учень у процесі навчання, виявлених прогалин у його знаннях та вміннях; *виховна* виявляється не тільки в меті та змісті завдань, а й у методиці їх реалізації вчителем, у наступному коментуванні й оцінюванні робіт.

Оцінювання навчальних досягнень учнів сприяє повторенню та систематизації навчального матеріалу; своєчасному виявленню труднощів, з якими стикається учень в навчальній діяльності, прогалин у його знаннях і вміннях; встановленню рівня готовності до засвоєння нового матеріалу; формуванню вміння відповідально й зосереджено працювати, застосовуючи прийоми самоперевірки та самоконтролю.

Важливим при оцінюванні навчальних досягнень є врахування критеріїв оцінювання. Залежно від ступеня компетентності учня можна розрізнити такі чотири рівні навчальних досягнень: низький (рецептивно-продуктивний), середній (репродуктивний); достатній (конструктивно-варіативний); високий (творчий). У загально-дидактичному плані ці рівні визначаються такими характеристиками: *низький* - характеризується дифузно-розсіяним уявленням про предмети та явища, за яких учень може відрізнити їх від інших; *середній* - учень вказує на ознаки поняття (явища), здатний вирішувати найпростіші завдання за зразком; *достатній* - характеризується знанням суттєвих ознак понять (явищ), оперує ними, тобто вирішує стандартні завдання, однак його розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене, учень не вміє переносити знання і використовувати їх в інших навчальних ситуаціях; *високий* - характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак поняття, а і його зв'язків з іншими, поняття узагальнене, учень здатний використовувати його у знайомій і нестандартній ситуаціях.

Критерії дають змогу оцінювати навчальні досягнення учнів за 12- бальною системою оцінювання. Оскільки володіння рівнями С1 та С2 не передбачені для володіння у школі, то відповідно, зазначимо відповідність рівнів: А1 - відповідає початковому рівневі; А2 - середньому; В1 - достатньому; В2 - високому.

У зв'язку з вирішенням дослідницьких задач, спрямованих на формування комунікативної компетенції старшокласників, виникла необхідність визначити рівень умінь старшокласників у мовленнєвій діяльності, здатності співвідносити, аналізувати, оцінювати факти мови, що досліджуються в залежності від мети та умов комунікації, а також використати їх у процесі виконання мовленнєвих завдань. Отримані дані допоможуть визначити та розробити модель навчання, яка відповідала потребам сучасного суспільства та була б спрямована на вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письма) та перевірити її ефективність.

З метою виявлення відповідних даних був проведений констатуючий експеримент. Метою констатуючого експерименту було визначення рівня сформованості комунікативної компетенції учнів на старшому ступені навчання. Завданням експерименту було: визначити рівні знань, вмінь старшокласників, виконувалися завдання, які дозволили визначити, наскільки глибоко та правильно старшокласники оволоділи мовними нормами (вимовними, лексичними, морфологічними та синтаксичними), умінням виражати свої думки в усній та письмовій формах, користуючись потрібними мовними засобами відповідно до мети, змісту та умов спілкування; ступінь розуміння учнями мовлення носіїв мови.

Результати констатуючого експерименту дають можливість зробити деякі висновки щодо стану сформованості комунікативної компетенції учнів:

- більша частина учнів оволоділи мовними нормами (вимовними, лексичними, морфологічними та синтаксичними) не на достатньому рівні; уміння виражати свої думки в усній та письмовій формах, користуючись потрібними мовними засобами відповідно до мети, змісту та умов спілкування не задовольняють потреби сьогодення;
- розуміння мовлення саме носіїв мови учні не сприймають, що ставить перед викладачами та науковцями проблему вирішення цієї проблеми;
- учням не вистачає практичних навичок та вмінь, необхідних для спілкування з носіями мови;
- у більшості випадків учителі не використовують аудіо та відео матеріали, що містять соціокультурну інформацію, що не дає можливості наблизити навчальний процес до умов реального спілкування;
- виявлена невідповідність реального оцінювання учнівських знань у балах та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів, відповідно до Рекомендацій Ради Європи.

Таким чином, у ході науково-дослідної роботи з виявлення сучасного стану формування у старшокласників комунікативної компетенції у навчально-виховному процесі ми дійшли такого висновку: існує нагальна потреба у впровадженні в систему навчання методів навчання за курсами, розробленими носіями мови

використання аудіо матеріалів, відео курсів, що несуть цікаву інформацію з життя англійських країн. Грунтуючись на матеріалах нашого дослідження ми розробили модель формування комунікативної компетенції, використовуючи матеріали оксфордського курсу „Headway”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех П.О., Биркун Л.В. Концепція викладання іноземних мов в Україні/Іноземні мови. - 1996.- №2. - С. 3-8.
2. Державна національна програма "Освіта" Україна XXI століття. -К.: Райдуга, 1994.-62с.
3. Державні стандарти базової і повної середньої освіти. Освітня галузь "Мови і літератури". Проект./Іноземні мови. 2003. -№1. - С. 49-54.
4. Іноземні мови. - 2000. - №2.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 2 – 12 класи. – К., 2001

Резюме. В статті розглядається питання необхідності введення в систему навчання іноземній мові методів з використанням курсів, розроблених носіями мови, разом з аудіо матеріалами, відео курсами, які несуть цікаву інформацію з життя англійських країн, з метою формування комунікативної компетенції у учнів старших класів.

Ключові слова: компетенція, іноземна мова, стратегія, метод, навчальний процес, вміння та навички.

The summary. The article examines the necessity of special courses introduction for foreign language learners developed by native speakers together with audio and video materials containing interesting information about English-speaking countries with the aim of forming communicative competence with secondary school senior students.

Key words: competence, foreign language, strategy, method, educational process, abilities and skills.

Одержано редакцією 11.11.2016 р.

УДК 378.02:811.111

М.С.БОГАЧИК

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Резюме. У статті відображено сутність, компонентний склад, особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, майбутні вчителі англійської мови, комунікативний підхід, компетентнісний підхід.

Постановка проблеми та її значення. З метою сприяння вивченню англійської мови для розширення доступу українців до «...світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного та науково-освітнього простору» [10] 2016 рік було проголошено роком англійської мови в Україні. Таким чином, очевидними є необхідність і важливість вивчення англійської мови і зокрема, актуалізується питання формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

Аналіз останніх досліджень. Проблему розвитку соціокультурної компетентності впродовж навчання іноземних мов досліджували О. Коломінова, М. Максимець, В. Сафонова, П. Сисоєв, Т. Жукова, С. Чехова, Л. Маслак, О. Оберемко, О. Соловова, Р. Норвуд, Дж. Равен, В. Топалов та ін. Компетентнісний підхід у системі освіти розробляли В. Байденко, В. Болотов, П. Борисов, Ю. Варданян, В. Веденський, Б. Ельконін, Е. Зеєр, І. Зимня, Т. Іванова, Л. Карпова, Є. Коган, Н. Кузьміна, В. Лаптев, О. Лебедев, О. Локшина, Л. Луценко, О. Овчарук, О. Помегун, Г. Селевко, Ю. Татур, А. Хуторський, С. Шишов та ін. Однак, проблема формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу сьогодні потребує детальнішого вивчення.

Мета статті – розкрити особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Існує велика кількість тлумачень поняття «компетентнісний підхід». Зокрема, Г. Селевко вважає, що компетентнісний підхід – це «... поступова переорієнтація домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формування навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору» [8, с. 138]. А. Кузнецов підкреслює, що компетентнісний підхід передбачає «...орієнтацію навчання на формування загально-інтелектуальних універсальних умінь і навичок, способів діяльності, і ці уміння носять практично-орієнтовану спрямованість» [5, с. 4].

Отже, компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов розглядатимемо як такий спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності, що забезпечує засвоєння змісту та досягнення мети навчання у процесі

ЗМІСТ

<i>Совтис Н.М.</i> Українізми в польській літературній мові XIX ст.....	3
<i>Ясногурська Л.М.</i> Відображення свідомості нації у концептуальній та мовній картині світу	6
<i>Василькевич С.С.</i> Неологіка у мові інтернет та політичної комунікації	9
<i>Михальчук Н.О., Яцюрик А.О.</i> Місце компліменту в системі мовленнєвих актів та ілюктивна роль компліментів	13
<i>Денисюк Л.В.</i> Особливості функціонування займенника <i>IT</i> в сучасній англійській мові.....	17
<i>Кочубей О.С.</i> Аналіз структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця	19
<i>Мороз Л.В., Дацюк А.В.</i> Британський газетний дискурс як контекст об'єктивації тендерних стереотипів	24
<i>Ясногурська Л.М.</i> Сучасні підходи до вивчення поняття концепт	28
<i>Краля І.В., Берташ В.О.</i> Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації ..	32
<i>Бігунов Д.О.</i> До питання мовленнєвої поведінки особистості	35
<i>Трофімчук В.М., Гривіцька Р.В.</i> Застосування інтернет-технології у дистанційному навчанні іноземної мови	38
<i>Павелків К.М.</i> Психодого-педагогічні умови вивчення іноземної мови на немовних спеціальностях вищої школі	40
<i>Мороз Л.В., Мороз Н.М.</i> Місце та роль гри у системі навчання іноземної мови	43
<i>Романюк С.К., Захожа А.Ю.</i> Активні форми навчання іноземної мови в початковій школі	47
<i>Данілова Н.Р.</i> Опрацювання та застосування педагогічних іноваційних технологій на заняттях англійської мови	50
<i>Бойко Н.Г., Ковалюк В.В.</i> Застосування методу кейс-стаді у процесі викладання іноземних мов ...	52
<i>Ковалюк В.В., Ткач Т.В.</i> Фахова компетентність студентів та її формування засобами англійської мови	56
<i>Мороз Л.В., Коцвай Ю.Я.</i> Процес формування комунікативної компетенції у старшокласників на уроках іноземної мови	60
<i>Богачик М.С.</i> Особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу	64
<i>Баталія Л.О., Ткач А.П.</i> Історія та розвиток альтернативного навчання в стандартних школах західнослов'янських країн (Чехія, Польща, Словаччина)	67
<i>Джава Н.А., Шевчук О.В.</i> Вміння творчого письма на середньому етапі навчання	69
<i>Черуха Н.В., Миколайчик А.П.</i> Раннє вивчення іноземної мови у вітчизняній і зарубіжній шкільній практиці	72
<i>Черуха Н.В., Брень О.В.</i> Про питання покращення результативності викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах	74
<i>Ковалюк В.В., Шикута Т.М.</i> Про питання імплементації сучасних методів навчання іноземних мов у ВНЗ	76
<i>Мороз Л.В., Король О.Ю.</i> Про концепцію формування навичок письма при навчанні і іноземної мови студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання вищого навчального закладу	81
<i>Кушнір Н.В., Лукашик О.В., Лавренюк Т.І.</i> Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки	84
<i>Романюк С.К., Городюк Н.Ю.</i> Інноваційні технології навчання на уроках англійської мови в початковій школі	86
<i>Івашкевич Е.Е.</i> Psycholinguistic paradigm of narrative discourse	89
<i>Івашкевич Е.З.</i> Aspects of social intellect of a teacher	93
<i>Верьовкіна О.Є., Сембай Н.Б.</i> Ways of encouraging second language acquisition in the classroom	97
<i>Бігунова С. А., Зубілевич М.І.</i> English somatic phraseological units of Latin and French origin	100
<i>Відомості про авторів</i>	103

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.12.2016 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2